

Regeringen
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Datum
2025-05-06

Diarienummer (myndighetens)
LI2025/00230

Yttrande över regeringens remiss av rapporten Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt

Halmstads kommun har i samråd med Halmstads Flygplats AB följande synpunkter på denna remiss.

Halmstads kommun välkomnar Trafikverkets utredning och förslag om ett ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt. Detta är ett viktigt steg för att säkerställa att regionala behov och förutsättningar beaktas i planeringen och genomförandet av flygtrafik.

Halmstads kommun anser, precis som Trafikverket, att det är nödvändigt att separera icke-statliga flyglinjer från den vanliga processen för statliga trafikplikt. Att hantera dessa två separata delar tillsammans skulle vara svårt på grund av olika intressen och finansiering. Dessutom kan lokala behov både uppstå och förändras över tid, vilket gör det olämpligt att genomföra detta endast vart fjärde år. Halmstads kommun anser att Sverige ska följa EU:s lufttrafikförordning och därmed sätta begränsningen till tre timmar. Frågan om den svenska hårdare regeln borde även ses över för den statliga trafikplikten.

Halmstads kommun ser att det finns en överhängande risk att övervältring av kostnader leder till att den ekonomiska bördan även för grundläggande tillgänglighet överförs till kommuner och regioner. Det statliga anslaget är begränsat och där vi tydligt idag ser att dessa minskade anslag leder till indragningar och minskat statligt utbud inom upphandlad trafik med tåg och buss. Förändringen baseras inte på behoven utifrån uppställda kriterier för tillgänglighet utan på att det statliga anslaget minskar. Halmstads Kommun anser att detta tydligt riskerar leda till en orimlig övervältring av den ekonomiska bördan för att upprätthålla en adekvat trafikering till kommuner och regioner inom inte bara allmän trafikplikt för flyg, utan för alla transportslag.

Staten har ett övergripande ansvar för att vidmakthålla tillgänglighet i hela landet. För att säkerställa en grundläggande tillgänglighet anser Halmstads kommun att det statliga

anslaget för trafikplikt i större utsträckning behöver baseras på faktiska behov utifrån uppsatta kriterier och att anslagen behöver bli mer långsiktiga och fleråriga. Det är inte rimligt med regional medfinansiering förrän staten tar fullt ansvar för tillgängligheten inom den statliga trafikplikten för flyg.

Halmstads kommun anser att Trafikverkets förslag om en separat process för att hantera möjligheter till ytterligare icke-statliga flyglinjer är rätt väg att gå och att detta säkerställer en större råddighet för kommuner och regioner. Det är även positivt att Trafikverkets beslut rörande icke-statliga linjer ska gå att överklaga.

Förutsättningarna för att etablera en regional flyglinje riskerar att hämmas av de många faktorer och begränsningar som Trafikverkets förslag innehåller, vilket inte verkar vara i linje med regeringens intentioner med sitt uppdrag.

Halmstads kommun anser att det med Trafikverkets förslag till hur regionala linjer ska prövas utifrån flertalet faktorer finns en risk att dessa begränsningar helt och hållet hämmar möjligheten för kommuner och regioner att upphandla flygtrafik.

Ökad flexibilitet i processen för statlig allmän trafikplikt är nödvändig

Trafikverkets utredning har haft i uppdrag att utreda, förbereda och vidta nödvändiga åtgärder för att ge kommunala och regionala myndigheter möjlighet att komplettera det statliga utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt. De har även haft uppdrag att ta fram nya eller anpassa befintliga riktlinjer, dels för det statliga utbudet, dels inom vilka ramar det ska vara möjligt med kompletterande utbud.

Det statliga utbudet av flyglinjer regleras genom en process där Trafikverket vart fjärde år genomför en utredning för att fastställa vilka linjer som ska omfattas av statlig allmän trafikplikt för flyg utifrån ett antal kriterier. Denna process har förblivit oförändrad under många år, trots att förutsättningarna för flyget och flygplatserna har genomgått betydande förändringar. För närvarande står vi inför stora utmaningar med en minskande inrikestrafik och där sex regionala flygplatser helt saknar reguljär trafik. Upphandling av flygtrafik är statens verktyg för att säkerställa grundläggande tillgänglighet i enlighet med det transportpolitiska funktionsmålet.

Med hänsyn till det svåra läget för svenskt flyg och de regionala flygplatserna är det nödvändigt att staten omprövar hanteringen av den statliga allmänna trafikplikten. Det är inte längre tidsenligt att genomföra en översyn vart fjärde år och att ingenting sker däremellan. Den snabba utvecklingen i världen kräver att vi säkerställer tillgänglighet i hela landet, vilket idag inte kan uppnås genom att förlita sig på kommersiella flygbolag. Vi ser i allt högre grad flygbolag som lägger ned sin trafik på de regionala flygplatser med få passagerare per år men där flyget fortfarande är nödvändigt för att klara tillgängligheten. Mot denna nya och allvarliga situation borde Trafikverket se över dagens modell med fasta fyraårsperioder med där tillhörande medel. Liksom att man inför ett betydligt flexiblere system att även mer kortsiktigt kunna handla upp flygtrafik. De nu elva upphandlade destinationerna lär under överskådlig tid behöva fortsatt allmän trafikplikt. Men Trafikverket bör samtidigt föreslå en modell som ser över tillgänglighetskriterierna, möjliggör fler linjer och som också kan tillkomma under kortare tidsperioder.

Att just föreslå en utökad allmän trafikplikt styrks också av regeringens formulering i uppdraget till Trafikverket: Av denna analys bör det bland annat framgå om de nya förutsättningarna påverkar Trafikverkets kostnader för verksamheten.” (LI 2024/00924, sid 2).

Grundläggande trygghet och säkerhet förutsätter regionala flygplatser

Under de senaste åren har vi globalt genomgått en långvarig pandemi och befinner oss nu i ett säkerhetspolitiskt läge som inte varit så allvarligt sedan kalla krigets dagar. I Sverige måste vi därför skapa förutsättningar för trygghet och säkerhet och där spelar flygplatserna en viktig roll. Under pandemin 2020 och vid de stora skogsbränderna 2018 såg vi behovet av ett flygplatssystem som täcker hela landet för att säkerställa samhällsviktig flygtrafik. Med hänsyn till det aktuella säkerhetspolitiska läget, totalförsvarets behov och vårt medlemskap i NATO, ökar kraven på ett väl fungerande nät av flygplatser.

I Sverige ägs 32 av 42 flygplatser av kommuner och regioner, och de ekonomiska förutsättningarna för de regionala flygplatserna har blivit allt mer ansträngda. Idag uppgår underskotten på de regionala flygplatserna till över 700 miljoner kronor.

Trots att staten 2024 ökade det statliga driftstödet till 210 miljoner kronor, ligger bördan fortfarande tungt på de kommunala och regionala ägarna för att upprätthålla en grundläggande flyginfrastruktur för att klara Sveriges behov.

För att tillgodose grundläggande behov för säkerhet och krisberedskap krävs ett nät av flygplatser över hela landet. Grundläggande finansiering för flygplatssystemet är därför nära kopplat till frågan om förutsättningarna för att kunna ha en allmän statlig trafikplikt för flyg. Idag ser vi flera kommuner och regioner överväga nedläggning av sina regionala flygplatser på grund av svårigheter att motivera kostnaderna jämfört med annan verksamhet som vård, skola och omsorg. Vi riskerar därför att se flygplatser läggas ned om inte staten tillskjuter resurser för att bibehålla dem. En grundläggande förutsättning för att säkerställa tillgänglighet och statlig allmän trafikplikt är att det finns flygplatser. Utan flygplatser upphör flygtrafiken, vilket leder till försämrad tillgänglighet. Vid kris eller krig kommer detta även innebära att totalförsvarets behov inte alls kan tillgodoses.

Halmstads kommun anser att staten, utöver att skapa förutsättningar för tillgänglighet genom statligt upphandlad flygtrafik och möjligheten till regionalt upphandlade flyglinjer, även måste ta ett betydligt större ekonomiskt ansvar för grundläggande finansiering av flygplatssystemet, särskilt till de regionala flygplatserna.

För Halmstads kommun

Stefan Pålsson, kommunstyrelsens ordförande

Mattias Rossköld, kommundirektör